

Çocuklarda Davranış Eğilimi Ölçeğinin Arapça Adaptasyonu

Hakan Uşaklı*

Öz

Davranış, psikolojik anlamda canlıların dış dünyaya karşı gösterdikleri her türlü bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (bedensel-fiziksel) tepkilerin genel adıdır. Çekingen ve saldırgan davranış kalıpları genel olarak insan ilişkilerinde kişiye ve karşısındakine zarar verebilir. Ancak atılğan davranışlar insan ilişkilerinde arzu edilir. Atılğan davranış biçimi kişinin başkalarına zarar vermeden kendi haklarını korumasıdır. 2011 yılından beri binlerce Suriyeli Türkiye'ye göç etmektedir. Kültürel farklılıklara duyarlı olarak Arap çocuklarının yeni yerleşim yerlerinde atılğan davranış biçimlerini öğrenmeleri önemlidir. Çocuklarda Davranış Eğilimi ölçeği ilk olarak Deluty (1979) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde hazırlanmıştır. Bu ölçme aracı Uşaklı (2006) tarafından Türkçe adaptasyonu yapılmıştır. Bu çalışmada Çocuklarda Davranış Ölçeğinin Türkçe adaptasyonundan Arapça adaptasyon çalışmaları amaçlanmıştır. Çocuklarda Davranış Eğilimi Ölçeği Türkçe uyarlaması üç farklı Arapça anadiline sahip uzman tarafından çevrilmiştir. Uzmanların ortak olarak birleşerek oluşturulan Arapça ölçek tercümesi yaşları 9 ile 13 arasında değişen 202 Suriyeli çocuğa uygulanmıştır. Aynı ölçek üç hafta arayla tekrar aynı gruba uygulanmıştır. Uzmanlar arası uyum yüzdesi ve kapsam geçerlilik indeksi %82'dir. Testi ölçüm güvenilirliği kestiriminde test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Testin ölçümleri için test-tekrar test güvenilirliği .84'tür. Bu test için bezer ölçekler testi çalışmaları tavsiye olunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çekingen, Saldırgan, Atılğan, Arapça Adaptasyon, Ölçek

Submitted : 02.01.2022

Accepted : 05.02.2022

Doi :
<http://dx.doi.org/10.53723/cosohis.18>

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4307-2226>; Sinop Üniversitesi, Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye
husakli@sinop.edu.tr

Arabic Adaptation of The Children Action Tendency Scale

Abstract

Behavior is the general name of all kinds of cognitive, affective and psychomotor (bodily-physical) reactions that living beings show towards the outside world in a psychological sense. Avoidant and aggressive behavior patterns can harm the person and the other person in human relations in general. However, assertive behavior is desirable in human relationships. Assertive behavior is to protect one's own rights without harming others. Since 2011, thousands of Syrians have immigrated to Turkey. Being sensitive to cultural differences, it is important for Arab children to learn assertive behavior in their new settlements. The Behavioral Tendency scale in Children was first prepared in the United States by Deluty (1979). This measurement tool was adapted to Turkish by Uşaklı (2006). In this study, it is aimed to adapt the Turkish adaptation of the Child Behavior Scale to the Arabic adaptation studies. The Turkish version of the Child Behavior Tendency Scale was translated by three different Arabic native speakers. The Arabic scale translation, which was created by the joint efforts of experts, was applied to 202 Syrian children aged between 9 and 13. The same scale was applied to the same group at three-week intervals. The percentage of agreement between experts and the content validity index is 82%. Test-retest method was used to estimate test measurement reliability. The test-retest reliability for the measurements of the test is .84. Similar scales test studies are recommended for this test.

Keywords: Submissive, Aggressive, Assertive, Arabic Adaptation, Scale

Giriş

Atılganlık, saldırgan olmadan kendinden emin ve kendinden emin olma niteliğidir. Psikoloji ve psikoterapi alanında öğrenilebilir bir beceri ve bir iletişim şeklidir. Atılganlık veya başka bir sözcükle girişkenlik, ergenler için temel bir sosyal beceri olarak kabul edilir; öğretmenlerin okul başarısı için önemli gördükleri etkili kişilerarası davranışlarda bulunmalarına yardımcı olabilir (Buell ve Snyder, 1981; Lane, Wehby ve Cooley, 2006). Aynı zamanda yüksek öğrenim ve istihdamda önemli bir beceridir. Genel kabul görmüş tanımlamayla kanıt ihtiyacı duymadan kendinden emin bir beyan veya bir beyanın onaylanması ile karakterize edilen bir davranış biçimi; bu, bir başkasının haklarını agresif bir şekilde tehdit etmeden (bir hakimiyet konumu varsayarak) veya itaatkâr bir şekilde bir başkasının haklarını veya bakış açısını görmezden gelmesine veya inkar etmesine izin vermeden, kişinin haklarını veya bakış açısını onaylar.

Weston ve Went'e (1999) göre atılganlık şu unsurlardan oluşur:

- * Ne istediğini bilmek;
- * İsteklerini, ihtiyaçlarını ve görüşlerini dürüst ve açık bir şekilde ifade etme güveni ve becerisine sahip olmak;
- * Başkalarıyla müzakere etme becerisine sahip olmak; ve
- * Başkalarının haklarına saygı duymaktır. Girişkenlik aynı zamanda ihtiyaçları ifade etme ve bilinçli kararlar verme yeteneği olarak tanımlanan öz-savunuculuğun önemli bir bileşenidir. Öz-savunma, tüm öğrencilerin yetişkin yaşama başarılı geçişleri için kritik öneme sahiptir (Alberti, ve Emmons, 1998; Test ve diğerleri, 2005).

Kritik bir yaşam becerisi olarak kabul edilir ve çocukların geliştirmesi önerilir. Girişkenlik, öğretilen bir iletişim becerisidir ve iddialı iletişim becerileri etkin bir şekilde öğrenilir.

Atılgnlık, bir bireyin görüşlerini savunmak için veya hatalı bilgiler ışığında konuştuğu bir eleştirel düşünme yöntemidir. İddialı insanlar açık sözlü olabilir ve bilgileri analiz edebilir ve içerik, ayrıntı veya kanıttan yoksun bilgi alanlarına işaret edebilir. Girişkenlik, yaratıcı düşünmeyi ve etkili iletişimi destekler.

Atılgnlık, kişinin duygularını, düşüncelerini, inançlarını ve ihtiyaçlarını doğrudan, açık ve dürüst bir şekilde ifade edebilme, bir başkasının duygu ve haklarına saygı duyarak kendi haklarını ileri sürme yeteneğidir (Lloyd, 1998). İddialı olmayan bireyler pasif, agresif veya pasif-agresif olabilir. Pasif insanlar, kendi haklarının ihlal edilmesiyle ilgilenmezler. Hak aramaya ilişkin konuşmak yerine yapacakları olası davranış ortamdan uzaklaşmaktır (McBride, 1998).

Atılgn davranış:

- saldırgan ve çekingen arasındaki orta noktada uygun davranışa sahip olmak
- kendinizi güvende hissetmek
- kendinize ve başkalarına eşit saygı duymak
- net hedeflere ve sonuçlara sahip olmak
- bilmediğinizi veya anlamadığınızı söyleyebilmek
- kendiniz veya başkaları adına konuşmak
- fikrinizi başkalarına zarar vermeyecek şekilde duyurmak
- aynı fikirde olmasanız bile başkalarının bakış açılarını dinlemek
- başkalarını küçük düşürmemek
- kendinden emin ve uygun beden diline sahip olmak
- duruma en uygun davranışı seçmek

Agresif davranış:

- ihtiyaçlarınızı başkalarının önüne koymak
- iyi dinleyememek
- diğer insanlara saygı duymamak
- başkalarını kızdırmak
- başkalarını suçlamak
- başkalarının haklarını görmezden gelmek
- hatalar için sorumluluk almayı reddetmek
- tüm bakış açılarını dikkate almamak

Pasif davranış:

- kendi ihtiyaçlarınıza bakmamak
- başkalarını kendinizin önüne koymak
- müşterileriniz veya kendiniz için ayağa kalkmamak
- her ne pahasına olursa olsun çatışmadan kaçınmak

- sürekli başkalarına bakmak
- kendi haklarınızı görmezden gelmek
- çok fazla ifade edilmemiş öfke hissetmek
- neye ihtiyacınız olduğunu sormamak
- 'Hayır' diyememek
- toplantılarda çoğunluğa karşı konuşmamak

Dolaylı olarak saldırgan davranış:

- alaycı
- diğer insanları aşağılamak
- gerek olmadığına bile da bile başkalarının hatalarını belirtmek ve böyle yap demek
- yalnızca başkalarında kusurlar bulduğunuzda rahat hissetmek
- dolaylı olarak eleştirmek
- başkalarını manipüle etmek
- genellikle suçun amaçlandığını inkâr etmek

Tablo I. Davranış Eğilimi Matrisi

	Vücut dili	Ses	Sözcükler
Saldırgan	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel olarak ayakta durmak • Şişirilmiş göğüs • Yumruğunu sallamak veya parmağını göstermek • Fazla yaklaşmak ("birinin yüzüne karşı" olmak) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bağırarak • Rahatsız edici, sert • Zorba, nutuk verici nahoş ton 	<ul style="list-style-type: none"> • Diğer kişiyi taciz etmek ("Zavallısın!") • Genelleme ("Sen asla...") • Kişiselleştirme ("Sen sadece bencil bir insansın.") • Alaycılık ("Pekâlâ. Bay Mükemmel...") Küçümsemeler • ("Hakkında ne biliyorsun...")
Çekingen	<ul style="list-style-type: none"> • Çökmüş duruş • Göz teması yok • Diğer kişiden yüz çevirme • Bükülmüş, tuhaf uzuvlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Duyulmaz işitilmez • Titreme • Zayıf gıcırtılı ses tonu • Belirsiz tonlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Teslim olma ("Tamam. Ne istersen.") • Aşırı özür • Kendi kendini suçlama ("Ben tam bir aptalım.")
Çekingen-Saldırgan	<ul style="list-style-type: none"> • Dönük gözler • Somurtkan, düşmanca veya sıkılmış ifade, izlenim 	<ul style="list-style-type: none"> • Mırıldanma • Robotik samimiyetsiz düşmanca tonlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Sahte kayıtsızlık ("Her neyse") • Samimi olmayan anlaşma ("İyi!")

	<ul style="list-style-type: none"> • Çapraz kollar • Kapalı duruş 		<ul style="list-style-type: none"> • Sessizlik veya homurdanmalar
Atılğan	<ul style="list-style-type: none"> • Seviye göz göze temas • Dik, açık duruş • Ayakları sağlam basar 	<ul style="list-style-type: none"> • Sıkı • Açık ve duyulabilir • Makul tonlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Noktaya yapışır • Mantıklı bir şekilde işaret eder • Ben ifadeleri • Kendi sorumluluğunu alır

Öte yandan, açıkça saldırgan olan danışanların kendi haklarını savunması ve kendi hedeflerine ulaşmak için çalışması muhtemeldir. Başkalarının haklarını hiçe saymaları olasıdır. Ek olarak, saldırgan bireyler, duygularının ve ihtiyaçlarının diğerlerininkinden öncelikli olduğunda ısrar ederler. Atılğan iletişim, kişisel görüşlerin, ihtiyaçların veya arzuların doğrudan, dürüst ve uygun bir şekilde ifade edilmesini gerektirir. İddialı iletişim kurarak, iletişimin amacına ulaşmak daha olasıdır. Sözlü saldırı veya sert eleştiri gibi daha güçlü stratejiler kullanmak, başkalarından gelen olumsuz tepkileri ateşler ve ilişkide gerginliğe neden olabilir. Basitçe söylemek gerekirse, girişkenlik, bir müşteriye “kendi veya diğer kişinin haklarını ihlal etmeden başkalarından istediklerini almayı” öğretmektir (Shelton & Burton, 1994).

1. İlgili Değerlendirmeler

Rathus Atılğanlık Skalası (RAS), saldırganlık ve atılğanlıkla ilişkili özellikleri ölçmek için altı noktalı bir Likert ölçeği kullanan 30 maddelik bir araçtır (Rathus, 1976). RAS, hem katılımcının diğer insanlar üzerinde bıraktığı izlenimi hem de girişkenlik ve dışa dönük davranışın gerekli olduğu belirli durumlardaki davranışları ölçer (Rathus, 1976). Anketi tamamlayan bireylere “Çoğu insan benden daha agresif ve iddialı görünüyor” veya “Duygularım konusunda açık ve dürüstüm” gibi ifadelere ne derece katıldıkları sorulur.

Girişkenlik hem kendi kendini savunmanın hem de kendi kaderini tayin hakkının bir bileşeni olarak kabul edildiğinden, kendi kaderini tayin etmeyi ölçen araçlar, atılğanlık değerlendirme araçları olarak kullanılabilir.

Arc’ın Kendi Kendini Belirleme Ölçeği (Wehmeyer & Kelchner, 1995), 148 olası toplam puanla 72 maddelik bir öz-bildirim ölçüsüdür. Yüksek puanlar, daha yüksek kendi kaderini tayin etme durumunu gösterir. Alt ölçek puanları, kendi kaderini tayin için önemli olan dört özellik için de mevcuttur: özerklik, öz düzenleme, psikolojik güçlendirme ve kendini gerçekleştirme.

AIR Kendi Kaderini Belirleme Ölçeği (Wolman, Campeau, Dubois, Mithaug & Stolarski, 1994), öğrenci kapasitesini ve kendi kaderini tayin etme fırsatını değerlendiren 24 soruluk bir öz-bildirim ölçüsüdür. Öğrenci, eğitimci ve veli versiyonları vardır ve kapasite ve fırsat alt ölçeklerini içerir.

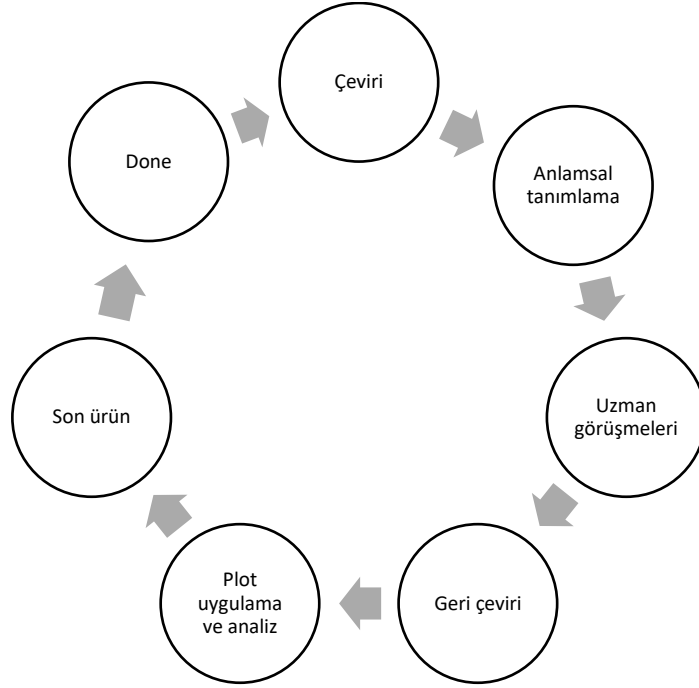
2011 yılından beri çok sayıda Suriyeli Türkiye’ye göç etmiştir. Göç edenlerin arasında 6-15 yaşında çocuklar da vardır. Yapılan araştırmalar göçmen çocukların bazı davranış sorunlarının olduğunu ortaya koymuştur (Erdoğan, 2014; Güngör & Şenel, 2018; İlhan, 2019; Uğurlu, 2018). Bu çalışma göçle gelen öğrencilerin kendi davranışlarını tanımlarının farkına varmalarına, bu öğrencilerle çalışan eğitimcilerin onları anlamalarına yardımcı olması açısından oldukça önemlidir. Arap öğrencilerinin

davranışlarını analiz etmeye yönelik başka çalışma olmaması araştırmanın başka bir önemli noktasına işaret etmektedir.

2. Yöntem

Ölçek adaptasyon süreci şu diyagramlar şema olarak gösterebiliriz:

Şekil I Ölçek Adaptasyonu Süreci

Özellikler kavramını takip eden Deluty (1979, 1981) çocukları belirli kışkırtıcı durumlara davranışsal tepkilerinde saldırgan, iddialı veya itaatkâr olarak sınıflandırmıştır. Saldırgan bir tepki, başkalarının pahasına yapılan düşmanca bir kendini ifade olarak tanımlanırken, boyun eğen bir tepki düşmanca değildir, başkalarının duygularını, gücünü veya otoritesini dikkate alarak kendi haklarını ve duygularını inkâr eder. Girişkenlik, kişinin düşünce ve duygularını düşmanca olmayan, zorlayıcı olmayan bir şekilde, başkalarının ve kendisinin haklarını dikkate alarak ifade etme yeteneği olarak tanımlanır.

Deluty (1981), herhangi bir durumda, iddialı çocukların belirli bir duruma tepki olarak saldırgan, iddialı veya itaatkâr davranmayı düşüneceklerini göstermiştir. Ancak saldırgan ve itaatkâr çocuklar, belirli bir durumda ya saldırgan ya da itaatkâr davranarak tepki verirler.

Sınıf ortamında ister akran etkileşiminden ister daha da önemlisi öğretmen tarafından yapılan yanıt taleplerinden olsun, sürekli olarak yanıtlar aranmaktadır. Daha önce tartışıldığı gibi, model ve sınıf gözlemcisi olarak öğretmen, öğrencinin tepkileri üzerinde nihai güce sahiptir ve bu nedenle onlardan belirli davranışlar talep eder. Normalde boyun eğen bir çocuğun, öğretmenle daha iyi bir etkileşim ve dikkat arama örüntüleri oluşturmaya çalışırken saldırgan bir öğretmeni modelleyebileceği varsayılabilir. Öte yandan, saldırgan öğretmenler, zaten saldırgan olan bir çocuğun saldırgan yanıtlarını güçlü bir şekilde teşvik edebilirken, yanıt kümelerini seçme becerisine sahip olan iddialı çocuklar da saldırgan yanıtı daha sık seçeceklerdir.

The Children Action Tendency Scale (CATS) Çocukların Davranış Eğilim Ölçeği (ÇDEÖ) on üç durumdan oluşur. Çatışma durumlarını takip eden üç yanıt alternatifi, bir eşleştirilmiş karşılaştırma format biçiminde yer alır. Böylece, her çatışma durumu için olası tüm üç alternatifin kombinasyonu (bir itaatkâr, bir agresif, bir iddialı) sunulur ve böylece öğrenciye her durum için üç çift seçenek sunulmuş olur. Bunlar agresif alternatif iddialı alternatifle karşı karşıya getirmek, iddialı alternatif itaatkâr olana karşı, saldırgan ve itaatkâr olanlara karşı birbirlerine karşı, her bir tepki türünün göreceli gücü değerlendirilebilir ve bu sayede her zaman sosyal olarak arzu edilen iddialı alternatifi seçme fırsatı ortadan kalkar. İtaatkâr, agresif ve iddialı sayısı çocuğun seçtiği alternatifler, onun itaatkârlığını, saldırganlığını ve atılganlık puanlarını sırasıyla verir (Deluty, 1979).

ÇDEÖ saldırganlık puanlarının negatif korelasyon gösterdiği belirtilmiştir. ($p's < .001$) ÇDEÖ atılganlık puanlarıyla ($r = -.69$) ve ÇDEÖ boyun eğme puanları arasında ($r = -.75$) önemli bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır ($r > .30$). ÇDEÖ Saldırganlık puanı atılganlık ve ÇDEÖ boyun eğme puanları arasında bulunmuştur (Deluty, 1979). Yapılan çalışmalar göstermektedir ki kırsal kesim temel eğitim erkek öğrencileri kız öğrencilerine göre daha fazla saldırganlık puanı almaktadırlar. Bu durum öğrencilerin kendi ifadeleriyle de paralellik göstermektedir (Deluty, 1981). Sorular ve yanıt alternatifleri temel alınarak seçilmiştir. Öğrencilerin üç davranış eğilimine yönelik sorunlara verdikleri yanıtlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Seçimi zorlayıcı olarak düzenlenen ölçme aracı orta dereceli yarı güvenilirlikler şu şekilde sıralanmıştır: Saldırganlık (.77), Girişkenlik (.63) ve Teslimiyet (çekingenlik) (.72). Zamansal test-tekrar test güvenilirlik aralığı dört aydır. Birinci ve ikinci yönetimler arasındaki korelasyonlar ki bunlar: Saldırganlık (.48), Girişkenlik (.60) ve Teslimiyet (.57) (Whittington, 1982: 55).

Teorik verilerin yakından incelenmesiyle oluşturulan hayali ortamlar gerçek sınıf yaşantısında da karşılaşılabilecek durumları içerir. Öğrenci tepkileri de ideal olarak değerlendirilir. Belirli bir çevrede öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimi teşvik eden sınıf durumu, aynı zamanda Mischel'in (1968) bilişsel sosyal teorisinin de değerlendirilebileceği bir durum oluşturur.

Ölçek seçimi zorlayıcı bir ölçektir. Toplam 13 durum vardır ve her durum iki şerli seçimde üç soru biçiminde karşımıza çıkar. Öncelikle öğrenci durumu okur. Her sorudaki a veya b seçeneğinden birini seçer. Toplam 39 puan alınabilir. Ancak tamamen atılgan bir öğrenci toplamda en fazla 26 atılganlık puanı alır. Eğer bu öğrenci hiç saldırgan davranış seçmemişse 13 çekingen puan alır; bu durumda $26+13=39$ toplam puana ulaşılacaktır.

Ölçeğin Türkçe Adaptasyonu: Ölçek araştırmacıya Prof.Dr. Robert Deluty tarafından bizzat gönderilmiştir. Üç farklı dil uzmanı tarafından İngilizce ölçek önce Türkçeye daha sonra İngilizceye çevrilerek aradaki uyuma bakılmıştır. Daha sonra alan uzmanlarınca değerlendirilerek ölçek son halini almıştır. Hem İngilizce hem Türkçe ölçek öğrencilere uygulanmış öğrencilerden gelen dönütler doğrultusunda son düzeltmeler yapılmıştır. Türkçe olarak son hali elde edilen ölçek test ve tekrar test uygulanarak istatistiksel çalışmaları yapılmıştır.

Ölçeğin iç güvenirliliği 168 öğrenci ile yapılmış ve $\alpha = .82$ bulunmuştur. Test-yarı test güvenirliliğine bakılmış ve split-half guttman .77 çıkmıştır.

Test-tekrar test güvenirliliği için 3 hafta sonra 76 öğrenciye test tekrarı verilmiştir.

Test-tekrar test güvenirliliği (r_{76}) = atılganlık puanları için .85, çekingenlik puanları için .75, saldırganlık puanları için .89) çıkmıştır ($p < .001$) (Uşaklı, 2006).

3. Arapça Adaptasyon Süreci

Türkçe ölçek Suriye, Irak ve Mısırlı üç uzman tarafından önce Arapçaya çevrilmiştir. Çevriler arasında %95 uyum olduğu görülmüş ve tekrar Türkçeye çevrilmiştir. Orijinal Türkçe ölçek ve Arapçadan Türkçeye çevrilen ölçek karşılaştırılmış ve %95'lik bir uyum olduğu gözlenmiştir. Arapça ölçeğin uygulanmasına karar verilmiştir.

Yaşları 9 ile 13 arasında değişen Suriye'den göç eden toplam 202 ailenin çocuklarına ölçek uygulanmıştır.

Deluty (1979) tarafından hazırlanan The Children Action Tendency Scale Uşaklı (2006) tarafından Türkçeye adaptasyonu yapılmıştır. Özellikle çok sayıda Suriyelinin Türkiye'ye göç etmesi dolayısıyla bireyi tanıma açısından böyle bir ölçme aracının Arapçaya kazandırılması oldukça önemlidir. Bu çalışmada uzmanlar tarafından yapılan çeviride yüksek uyum gözetilmiştir. Ayrıca test tekrar test ölçümlerinde de yüksek güvenilirliğe sahiptir. Benzer ölçeklerle yapılacak geçerlilik çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

4. Sonuç ve Tartışma

Deluty (1979) orijinal çalışmasında test tekrar test genişlik değeri 0.44 ile 0.70'dir. Orijinal adıyla Children's Action Tendency Scale (CATS), başta Robert H. Deluty olmak üzere farklı araştırmacıların çalışmalarında kullanılmış, ayrıca farklı kültürlere uyarlanmıştır. Çocuklarda Davranış Eğilimi Ölçeğinin teknik açıdan değerlendirilmesi başta Deluty olmak üzere bazı araştırmacılar tarafından sürdürülmüştür (Back ve diğerleri, 1985; Briggs, 1996; Deluty, 1979; 1981.; Hanie, Hamid & Nourali, 2021; Leme, Bechara & Kfourri, 2018).

Ölçeğin iç tutarlılık genişliği 0.63 ile 0.77 arasındadır. Uşaklı (2006) adaptasyon çalışmasında ise ,86 gibi yüksek bir boyuta ulaşılmıştır. Çocuklarda Davranış Eğilimi Ölçeği Uşaklı (2006) tarafından adapte edildiği biçimde Türkiye'deki araştırmalarda da kullanılmıştır (Örenoğlu-Toraman, 2009; Altunbaş & Özabacı, 2019, Usakli, 2013).

Arapça adaptasyon sürecinde Arap menşei uzmanlar arası uyum yüzdesi ve kapsam geçerlilik indeksi %82'dir. Testi ölçüm güvenilirliği kestiriminde test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Testin ölçümleri için test-tekrar test güvenilirliği .84'tür. Bu ölçeğin güçlü yönü Arapça dil uzmanları tarafından çalışılmış olmasıdır. Bu test için benzer ölçekler testi çalışmaları tavsiye olunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alberti, R. & Emmons, M. (1998). *Atılganlık Hakınızı Kullanın*. Çev. Katlan, S. (7. Baskı). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Altunbaş, T. & Özabacı, N. (2019). Bir Duygusal Zeka Programının İlkokul Öğrencilerinin Duygusal Zeka, Atılgan, Saldırgan ve Çekingen Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9 (54), 659-688. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/48897/623278>
- Briggs, H., Tovar, D. & Corcoran, K. (1996). The Children's Action Tendency Scale: is it Reliable and Valid with Latino Youngsters? *Research on Social Work Practice*, 6 (2), 229-235.
- Buell, G., & Snyder, J. (1981). Assertiveness Training with Children. *Psychological Reports*, 49, 71-80. DOI: 10.2466/pr0.1981.49.1.71
- Deluty, R. H. (1979). Children's Action Tendency Scale: A self-report measure of aggressiveness, assertiveness, and submissiveness in children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47 (6), 1061-1071.
- Deluty, R. H. (1981). Adaptiveness of Aggressive, Assertive, and Submissive Behavior for Children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 10, 155-158.
- Erdoğan, M. M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Güngör, F., ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkököl öğrencilerinin eğitim - öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173
- Hanie, S. M., Hamid, A., Nourali, F. (2021). Effectiveness of Coping Cat cognitive - behavior therapy on Assertiveness in children with Anxiety Disorders. *Empowering Exceptional Children Journal*. 12 1 (34) 75-85.
- İlhan, E. (2019). Yoğun göç alan yerlerdeki okullarda görev yapan öğretmenlerin göçmen çocuklarla olan iletişimlerine dair tutumlarının incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Lane, K.L., Wehby, J.H., & Cooley, C. (2006). Teacher Expectations of Students' Classroom Behavior Across the Grade Span: Which Social Skills Are Necessary for Success? *Exceptional Children*, 72(2), 153-167.
- Leme, M., Bechara, L. and Kfoury, M., 2018. An Exploratory Study of Forgiveness' Place into the Interpersonal Conflicts of Pre-teenagers. *Psico-USF*, 23(3), pp.409-423.
- Lloyd, S, R. (1988). *Developing assertiveness*. California: Crisp.
- McBride, P. (1998). *The Assertive Social Worker*. New York: Routledge
- Mischel, W. (1968), *Personality and Assessment*. New York: John Wiley and Sons,
- Örenoğlu Toraman, S. (2009). Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Ve Etmeyen İlköğretim 12 Yaş Çocuklarının Saldırganlık, Atılganlık, Çekingenlik Ve Mizah Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Rathus, S.A. (1976). A 30-Item Schedule for Assessing Assertive Behavior. *Behavior Therapy*, 4, 398-406. DOI: 10.1016/S0005-7894(73)80120-0
- Shelton, N., & Burton, S., (1994). *Assertiveness skills*. Illinois: Minor Press.

- Test, D.W., Fowler, C.H., Wood, W.M., Brewer, D.M., & Eddy, S. (2005a). A Conceptual Framework of Self-Advocacy for Students with Disabilities. *Remedial and Special Education*, 26(1), 43-54. DOI: 10.1177/07419325050260010601
- Uğurlu, Z. (2018). Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okula uyum sorunlarının çözülmesi ve desteklenmesinde öğretmen etkisi. *İçinde Şiddet ve Sosyal Travmalar*, (ss. 178-242). Ankara: HEGEM Yayınları.
- Uşaklı, H. (2006). Drama temelli grup rehberliğinin ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri, atılganlık düzeyi ve benlik saygısına etkisi.Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Usakli, H. (2013). Comparison of single and two parents children in terms of behavioral tendencies. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3, 256–270.
- Weston, C., & Went, F. (1999). Speaking up for Yourself: Description and Evaluation of an Assertiveness Training Group for People with Learning Disabilities. *British Journal of Learning Disabilities*, 27, 110-115. DOI: 10.1111/j.1468-3156.1999.tb00099.x
- Wehmeyer, M. L., & Kelchner, K. (1995). Measuring the autonomy of adults with mental retardation: A self-report version of the Autonomous Functioning Checklist. *Career Development of Exceptional Individuals*, 18, 3-20.
- Whittington, C. K. (1982). Assertion training as a short term treatment method with long term incarcerated juvenile delinquents (Doctoral dissertation, University of Arizona
- Wolman, J., Campeau, P., Dubois, P., Mithaug, D., & Stolarski, V. (1994). *AIR Self-Determination Scale and user guide*. Palo Alto, CA: American Institute for Research

EKLER**Teşekkür**

Ölçeğin Arapça çevirisinde yardımlarından dolayı Dr. Abdelkarim Amin Mohamed Soliman, Uzm. Moustafa A.Ashmawy ve Nour Othman'a teşekkür ederim.

Bu ölçüğe ilişkin bir durum ve ifadeler Türkçe ve İngilizce Örnek Arapça tümü:

1- Arkadaşlarınla birlikte oynuyorsun. Çok dikkatli oynamana rağmen hatalar yapıyorsun. Yaptığın hatalar yüzünden arkadaşların seninle alay ederek dalga geçiyorlar. Bu durumda ne yaparsın?

a- Oyunu bırakır eve giderim.

b- Benimle en çok alay eden çocuğu döverim.

a- Onlara susmalarını söylerim. Çünkü, ben de onlarla alay edersem, hiç hoşlarına gitmez.

b- Oyunu bırakır eve giderim.

a- Benimle en çok alay eden çocuğu döverim.

b- Onlara susmalarını söylerim. Çünkü, ben de onlarla alay edersem, hiç hoşlarına gitmez

1. You're playing a game with your friends. You try your very best but you keep making mistakes. Your friends start teasing you and calling you names. What would you do?

a. Punch the kid who's teasing me the most.

b. Quit the game and come home.

a. Tell them to stop because you wouldn't like it if I did it to them.

b. Punch the kid who's me the most.

a. Quit the game and come home.

b. Tell them to stop because they wouldn't like it if I did it to them.

مقياس توجُّه التصرف عند الأطفال

اسمك :

○

✎

جنسك : أنثى

صفك :

عزيزي الطالب: في الأسفل يوجد 13

•
حالة، من (A) إلى (M)

أسفل هذه الحالات يوجد ثلاثة أشكال

مختلفة من التصرفات مقابل هذه الحالات، وقد جاءت هذه الأشكال من التصرفات في أسلوب اختياري ثنائي بين (a) و (b).

بعد قراءة كل خيار بدقة يتوجب عليك

•
تحديد اختيارك بين (a) و (b)، ووضعه في دائرة ()

لكل حالة يوجد ثلاثة أشكال من التصرف،

•
وهو يعني أن مجموع الاختيارات التي ستقوم بها (39) اختياراً.

قد تجد الخيارات الموجودة هنا لا

•
تناسبك، ولكن يجب عليك تحديد اختيار.

ليس هناك اختيارات صحيحة وأخرى
لن يرى أحد اختياراتك، بما فيهم معلّمك.

حاقان أوشاكلي

•
خاطئة.
•
أشكركم على مشاركتكم

A. أنت تلعب لعبة مع أصدقائك، وعلى الرغم من أنك تلعب بدقة فإنك تقترف أخطاءً، وبسبب الأخطاء التي ارتكبتها فإن أصدقاءك سخروا منك وهم يستهزؤون. ماذا تفعل في هذه الحالة؟

1. a. أترك اللّعب وأعود الى المنزل.
2. b. أقوم بضرب أكثر ولدٍ قام بالسخرية مِنِّي.
3. أنا أيضاً بالاستهزاء بهم فلن يعجبهم أبداً.
3. b. أترك اللّعب وأذهب إلى المنزل.
3. a. أقوم بضرب أكثر ولدٍ قام بالسخرية مِنِّي.

B. أطلب منهم أن يسكتوا؛ لأنني إذا قمتُ أنا أيضاً بالاستهزاء بهم فلن يعجبهم أبداً. تقوم باللعب برفقة صديقك في المنزل، صديقك قام ببعثرة المكان، لهذا السبب أمك غضبت كثيراً وقالت لك أنها ستعاقبك.

4. a. أرْتبُ المكان.
5. b. أطلب المساعدة من صديقي من أجل ترتيب المكان.
5. a. في اليوم التالي لا أنكّم مع أمي ولا أسمع كلامها.
6. b. أرْتبُ المكان.
6. a. أطلب المساعدة من صديقي من أجل ترتيب المكان.

C. في إحدى الصباحات قبل بدأ الدرس أصدقاؤك يأتون إليك، ويطلبون منك الوظيفة التي يتوجّب منك القيام بها في ذلك اليوم، وقالوا لك: أنهم سيقولون للجميع أنك شخصٌ أنانيٌّ وسيءٌ إذا لم تُعْطِهم الوظيفة، ماذا تفعل في هذه الحالة؟

7. a. أُعْطِهم وظيفتي.
8. b. أقول لهم: يجب أن تقوموا بوظيفتكم بأنفسكم.
8. a. أقول لهم: أيّ سأخبرُ الجميع كيف أنكم أشخاصٌ غشّاشون.
9. b. أُعْطِهم وظيفتي.
9. a. أقول لهم: يجب أن تقوموا بوظيفتكم بأنفسكم.

D. أنت تنتظر في الطابور لشرب الماء من الصنبور، ولد في عمرك وطولك يقترب منك ويدفع بك خارج الطابور. ماذا تفعل في هذه الحالة؟

10. a. أدفع الولد خلف الطابور.
11. b. أقول للولد أنه ليس له الحقُّ في فعل شيءٍ كهذا بحقِّي.
11. a. أذهب الى أقصى الخلف من الطابور.
12. b. أدفع الولد خلف الطابور.
12. a. أقول للولد أنه ليس له الحقُّ في فعل شيءٍ كهذا بحقِّي.

E. أهدت صديقك أكثر كتاب تحبُّه، بعد أيام صديقك أعاد لك الكتاب، و لكن بعض صفحات الكتابة قد تمزّقت وغلافه الخارجي قد اتسخ وانثني. ماذا تفعل في هذه الحالة؟

13. a. أسأل صديقي: كيف أصبح الكتابُ على هذه الحالة.
b. لا أبالي.
14. a. أُوتِّخُ الولدَ.
b. أسأل صديقي: كيف أصبح الكتابُ على هذه الحالة.
15. a. لا أبالي.
b. أُوتِّخُ الولدَ.
- F. أنت تأتي من المدرسة إلى البيت و طفلاً أصغر منك يرمي رأسك بكرة تُلجج. ماذا تفعل في هذه الحالة؟
16. a. أضربُ الولدَ.
b. لا أبالي.
17. a. أُخبرُ الولدَ كم هو أمرٌ خطيرٌ رُمي رأس أحدهم بشيء ما.
b. أضرب الولد.
18. a. لا أبالي.
b. أخبر الولد كم هو أمر خطير رمي رأس أحدهم بشيء ما.
- G. رأيت الأولاد وهم يلعبون في الخارج، ذهبت عندهم وسألتهم: هل يُمكنني أنا أيضاً أن أَلعبَ معكم؟ الأولادُ أخبروك أنك لن تلعبَ معهم؛ لأنك لا تُجيد اللّعبَ. ماذا تفعلُ في هذه الحالة؟
19. a. أَعادِرُ المكانَ بشكلٍ حزينٍ.
b. أفسدُ لعبتهم.
20. a. أطلب منهم أن يعطوني الفرصة من أجل مشاركة اللعبة.
b. أَعادِرُ المكانَ بشكلٍ حزينٍ.
21. a. أفسد لعبتهم.
b. أطلب منهم أن يعطوني الفرصة من أجل مشاركة اللعبة.
- H. أنت تشاهد برنامجاً جميلاً على التلفاز في منتصف البرنامج أمك أنت إليك و قالت لك أنه حان وقتُ النوم وأن تغلق التلفاز، ماذا تفعل في هذه الحالة؟
22. a. أصرخ في وجه أمي أنني لا أريد أن أنام.
b. إن أعطوني الإذن أن أنام متأخراً هذه الليلة أعد أني في ليلة الغد سأنام مُبكراً.
23. a. أبدأ في البكاء.
b. أصرخ في وجه أمي أنني لا أريد أن أنام.
24. a. إن أعطوني الإذن أن أنام متأخراً هذه الليلة أعد أني في ليلة الغد سأنام مُبكراً.
b. أبدأ في البكاء.
- I. أنت تأكل شيئاً في المقصف وفي يد صديقك يوجد ألواح شوكولا جميلة جداً، تسأل صديقك: هل يمكنني أخذ إحدى ألواح الشوكولا الخاصة بك، صديقك يقول: لا. ماذا تفعل في هذه الحالة؟
25. a. أعرض عليه بتبديل ما في يدي بإحدى ألواح الشوكولا الخاصة به.
b. أقول للولد أنه بخيلٌ وأنا نبي.
26. a. أتخلّى عن الشوكولا وأكل ما في يدي.
b. أعرض عليه بتبديل ما في يدي بإحدى ألواح الشوكولا الخاصة به.
27. a. أقول للولد أنه بخيلٌ وأنا نبي.
b. أتخلّى عن الشوكولا وأكل ما في يدي.
- J. يقول أنه أذكى منك، و لكن أنت تعتقد أنك أذكى منه، ماذا تفعل في هذه الحالة؟
28. a. أقول له أن يغلق فمه.
b. أعرض على الولد أن نسأل بعضنا البعض أسئلة ليظهر من هو الأذكى.
29. a. لا أبالي بالولد أذهب وأمضي.
b. أقول له أن يغلق فمه.

30. a. أعرض على الولد أن نسأل بعضنا البعض أسئلة ليظهر من هو الأذكى.
b. لا أبالي بالولد أذهب و أمضي.
- K. بينما تلعب مع أحد أصدقائك تقومان بسباق، الذي سيفوز بالسباق ستكون له جائزة، أنت عملت بجد و لكنك خسرت السباق مقابل نقطة واحدة، ماذا تفعل في هذه الحالة؟
31. a. أقول للولد أنه قام بحيلة.
b. أعمل من أجل أن أكسب في سباق آخر.
32. a. أذهب للمنزل وأبكي.
b. أقول للولد أنه قام بحيلة.
33. a. أعمل من أجل أن أكسب في سباق آخر.
b. أذهب للمنزل وأبكي.
- L. أنت تغضب كثيراً و لكنهم لا يبالون. ماذا تفعل في هذه الحالة؟
34. a. أحاول أن لا أبالي.
b. أخبره أنه قام بإزعاجي.
35. a. أنا أيضاً أقوم بشيء يزعجه.
b. أحاول أن لا أبالي.
36. a. أخبره أنه قام بإزعاجي.
b. أنا أيضاً أقوم بشيء يزعجه.
- M. أنت تلعب في البيت مع أصدقائك و لكنكم تصدرون الكثير من الضجة، الكبار في المنزل يغضبون و يبدوون بالصراخ عليك بسبب إصداركم للضجة. ماذا تفعل في هذه الحالة؟
37. a. تقول لهم: أنا أتأسف و لكنني لا أستطيع اللّعب دون إصدار ضجة.
b. لا أبالي بصراخهم وأداوم على إصدار الضجة.
38. a. أجد شيئاً آخر أقوم به.
b. تقول لهم: أنا أتأسف ولكنني لا أستطيع اللّعب دون إصدار ضجة.
39. a. لا أبالي بصراخهم و أداوم على إصدار الضجة.
b. أجد شيئاً آخر أقوم به.